

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An co[m]mina Deo & creaturis nomina de vtrisque vniuoce, an solum æquiuoce vel analogice prædicentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

est, cuius est ille Dominus; quamuis antea hac de re adeo fuerit dubius, vt lib. 12. de ciuit. Dei c. 15. plane confessus fuerit, se nescire illius solutionem.

Ratio primæ partis est; quia cætera prædicata, quæ non significant aliquam relationem Dei ad creaturas, aut sunt negatiua; quæ cum vel remoueant aliquam imperfectionem, aut cerrè actualem processionem creaturarum à Deo, non possunt ab æterno Deo conuenire: aut sunt affirmatiua absoluta, quæ cum absolutam aliquam in Deo perfectionem significant, non possunt non etiam ab æterno Deo competere; cū Deus sit Ens vndiquaq; necessarium & immutabile: aut dicunt habitudinem ad creaturas solum vt possibiles; & cum ad has itidem Deus semper eodem modo sese habeat, tam secundum intellectum, quam voluntatem, aut etiam potentiam operatiuam; sicut & hæ vicissim ad illum; nec ista quidem possunt Deo ex tempore conuenire. Restat ergo, vt sola nomina, quæ dicunt relationem ad creaturas aliquando existentes, Deo ex tempore conueniant; vt rectè etiam notauit Gregorius de Valentia hic quæst. 13. p. 4.

7 Ratio secundæ partis, quod hæc tamen non omnia ita Deo conueniant, &c. est, quia nomina relatiua tunc verè conueniunt alicui rei, quando adest fundamentum proprium eiusmodi relationum: at verò fundamentum relatiuorum nominum, quæ significant relationem præcisè consequentem actionem Dei immanentem, conuenit Deo ab æterno; cum fundamentum hoc sit ipsa actio immanens Dei, quæ utique ab æterno est in Deo; aliorum verò fundamentum est non sola actio immanens Dei, quamquam hæc etiam ijs nominibus significatur, vt superius ex S. Thoma dictum, sed etiam actio transiens; imò ipsa etiam relatio realis creaturæ ad Deum; quando quidem Deus non refertur ad creaturas realiter, sed solum relatione rationis, licet creaturæ referantur ad Deum realiter, adeoque ipsa inter se inuicem relatione non mutua: cuius generis relatiua, ideo ad aliud referri dicuntur; quia aliud realiter refertur ad ipsa, iuxta Aristotelem 5. Metaph. cap. 15. vt rectè etiam notauit S. Thomas cit. art. 7. & 2. cont. gent. cap. 12.

Cuius quidem hæc doctrina, relationes Dei ad creaturas non esse reales, sed solum rationis, communiter est recepta ab omnibus ferè Theologis speciatim à S. Bonauentura in 1. d. 30. q. 3. Richardo q. 4. Scoto ad q. 2. Capreolo q. 1. a. 1. Henrico quodlib. 9. q. 1. Ferrariensi loc. cit. Caietano & alijs Thomistis hic à 7. & rectè defenditur à Gregorio de Valentia q. 14. p. 4. Vasquio hic à 7. & disp. 104. c. vlt. etiam in modo loquendi differant Ockam & Gabriel in 1. d. 30. q. 5. Durandus q. 3. Marfilus in 1. d. 32. a. 1. & Ariminenis in 1. d. 28. quæst. 3. a. 1. qui has relationes reales vocant, non rationis; non quod sint aliquid reale Deo ad hærens, sed quia seclusa omni mentis conceptione, Deus realiter creat, & est illud, quod dicitur Creans, aut Creator; quod tamen non sufficit; sed requiritur, vt ratione talis actionis realiter referatur ad creaturas; quod Deo non conuenit: quia alias Deus aliquo modo penderet à creatura, sicut relatio pendet à termino. Quare multo minus audiendi sunt quidam recentiores, in quibus etiam est Albertinus, relatus dub. 8. resp. ad 3.

qui concedunt, eiusmodi relationes in Deo esse reales, etiam hoc sensu, quod Deus realiter referatur ad creaturas; ipsæque sint realiter & intrinsece in Deo: quod tamen Vasquez hic num. 37. merito pro absurdo habet, & pro re hætenus inaudita; saltem loquendo de relationibus ad creaturas, quæ vel ex tempore, vel ab æterno liberè Deo conueniunt; quicquid sit de ijs, quæ Deo necessario conueniunt ab æterno.

Obijcitur. Si relatio dominij ad creaturas non est in Deo, secundum rem, sed solum secundum rationem; sequitur, Deum non esse realiter Dominum aut Creatorem; quod tamen est falsum.

Respondent bene S. Thomas cit. art. 7. ad 5. negando sequelam: quia satis est vt fundamentum eiusmodi relationum, & ratio ipsa etiam fundandi sint realia, realiterque Deo competant, siue intrinsece, vt est potentia Dei actiua ad extra, vna eum actione Dei immanente, à qua procedit actio transiens ad creaturas; siue per denominationem extrinsecam, vt est actio transiens creationis, simul cum relatione reali subiectionis & dependentiæ creaturarum ad Deum. Quæ etiam causa est, cur quædam eiusmodi nomina dicantur Deo conuenire ab æterno; tamen si connotent relationem ad creaturam, quæ ab æterno non existit; cum nec Deus eiusmodi entia rationis formet, nec ullus intellectus creatus fuerit ab æterno, qui formaret: satis enim est, quod fundamentum eiusmodi relationum, ea quidem ratione, qua fundamentum est, fuerit ab æterno. Si quidem fundamentum relationis præscientiæ diuinæ v. g. non est creatura ipsa, vt actualiter existens ab æterno; sed vt aliquando existentiam habitura in tempore; quod de creatura ab æterno verificatur.

Ex quibus colligitur creationem absolute & simpliciter loquendo non esse ab æterno in Deo; vt rectè etiam Aureolus & Ariminenis apud Capreolum in 2. d. 1. q. 1. & sumitur ex S. Thoma hic loc. cit. & 2. cont. gent. cap. 35. & de potent. q. 3. a. 17. ad 2. 6. & 30. Nec dissentit Bannes 1. p. q. 45. a. 3. quicquid Albertus Magnus in cap. 4. Dionysij de cæl. hier. dixerit, Deum quidem ab æterno creare res, sed res non esse ab æterno creatas: quæ inter se non rectè cohærent. Plura de hac re disp. 6.

DVBIVM III.

An nomina communia Deo & creaturis de vtrisque vniocè, an solum æquiuocè, vel analogicè prædicentur.

S. Thomas 1. p. 13. a. 5. & 6.

DE hac re optimè docet S. Thomas cit. q. 13. a. 5. cuius doctrina his assertionibus cõprehenditur.

Assertio I. Nomina communia Deo, & creaturis non prædicantur de vtrisque mere æquiuocè. Est communis doctrina; & nunc extra controuersiam: quicquid olim hic quidam à S. Thoma commemorati in contrarium dixerint. Probatum ratione S. Thomæ. Quia alias ob vitium æquiuocationis, nihil ex creatu-

creaturis de Deo posset cognosci vel demonstrari, quod est contra Apostolum Rom. 1. *Inuisibilia Dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur.* & contra Aristotelem 1. 8. Phyl. & 12. Metaph. Vbi multa de Deo ex creaturis demonstrat. Id vero quod in hac ratione assumitur, limitant Caietanus cit. art. 5. & Gregorius de Valentia q. 13. n. 3. ut intelligatur futurum ut nihil possit de Deo demonstrari ex creaturis, sub eodem nomine; quia tunc in maiori & minori propositione variaretur medi⁹ terminus, ut videre est in hoc syllogismo. Omne ens est bonum: Deus est ens: ergo Deus est bonus, &c. Tametsi nichilominus, iniquiunt, alia quaedam, ut Deum esse incorporeum, esse primam causam, esse Creatorem, &c. ex creaturis possent demonstrari, prout suis proprijs nominibus appellantur, eo ipso quod non sunt entia ex se.

Sed non video, cur opus sit limitatione: siquidem si nullum nomen de Deo & creaturis predicaretur nisi mere aequiuoce, tunc Deus & creatura in nulla plane communi ratione per vllum nomen significata conuenirent: si enim talis quaedam esset communis ratio, ea utique aliquo nomine utrisque communi significaretur, quod proinde utrisque non pure aequiuoce conueniret: At vero si Deus & creatura in nulla plane ratione per nomen significata conuenirent, nihil plane de Deo cognoscere vel demonstrare possemus: neque hoc ipsum quidem, quod Deus non esset creatura, sed rationis omnino diuersa a creatura: quandoquidem ipse conceptus negationis, aut rationis ex creaturis desumptus Deo non nisi aequiuoce conueniret. Præterquam quod eorum demonstratio de Deo & creaturis, præsertim ostensiva, mediata vel immediate resoluitur in medium terminum aliquo modo communem Deo & creaturis, ut inductione probari potest. Nam in hoc ipso syllogismo: Nullum ens ex se est finitum: Deus est ens ex se: Ergo non est finitum. Ratio entis, ut & ratio finiti, quarum illa tribuitur Deo in medio termino, hæc remouetur in maiori extremo, communis est Deo & creaturis.

Assertio II. Eadem nomina (positiua) non predicantur de Deo & creaturis vniuoce. Ita cum S. Thomæ cit. art. 5. haberet communis sententia Doctorum contra Scotum in 1. dist. 3. quæst. 1. & dist. 8. quæst. 2. qui docet, ea nomina de utrisque predicari vniuoce. Probat^r a S. Thomæ tribus rationibus. Prima. Quicquid predicatur de aliquibus secundum idem nomen, & non secundum eandem rationem, id de eis predicatur aliquo modo aequiuoce, non vniuoce: sed nullum nomen conuenit Deo secundum illam rationem, secundum quam dicitur de creatura. Nam sapientia in creaturis est qualitas, non autem in Deo: genus autem variatum mutat rationem, cum sit pars definitionis: & eadem ratio est in alijs. Secunda ratio: Deus plus distat a creaturis, quam quæcunque creatura ab inuicem; hæc enim inter se distant finite solum, ille ab his infinite: sed ob distantiam, quarundam creaturarum sit, ut nihil vniuoce de eis predicari possit; ut patet in substantia & accidente; & alijs quæ non conueniunt in aliquo genere: Ergo multo minus de Deo & creaturis aliquid vniuoce

prædicatur. Tertia. Ad hoc ut aliquod nomen prædicetur de aliquibus vniuoce, necesse est, ut ratio per nomen significata in utrisque sit adæquate eadem; nec adeo in vno eorum intrinsece & essentialiter plus contineat, quam in altero; at vero hoc non accidit in Deo & creaturis: quia ratio sapientia v. g. prout nomine sapientia significata creaturae tribuitur, est aliquid a cæteris omnibus perfectionibus hominis, quæ nomine sapientia formaliter non significantur, essentialiter distinctum; puta nimirum ab hominis essentia, potentia, existentia, &c. At vero eadem ratio sapientia, prout per nomen sapientia significata Deo tribuitur, non est aliquid obiectiue & a parte rei quidditatiue distinctum ab essentia, potentia & existentia Dei, sed hæc omnia quidditatiue & essentialiter includit, ut superius suo loco dictum q. 2. quare etiam nomen hoc sapientia in Deo relinquit rem significatam, ut incomprehensam & excedentem nominis significationem; cum, tamen in creatura quasi circumscribat & adæquet rem significatam. Et eadem ratio est de alijs eiusmodi nominibus perfectionem aliquam in Deo & creaturis significantibus.

Ex qual limitatione S. Thomæ colligitur, sermonem hic esse proprie de nominibus communibus Deo & creaturis positiuus, ut in assertionem diximus; nam negatiua, ut Incorporeus, Immaterialis, secundum suum formale significatum spectata, cum nihil nisi negationem eiusdem imperfectionis utriusque significant, nihil obstat de Deo & creaturis, ex parte rei formaliter significata, vniuoce predicari. Neque argumenta Scoti in contrarium obiecta, plus probant, quam quod Assertionem 4. dicturi sumus, eandem esse rationem formalem communissimam sapientia, prout de Deo & creaturis predicatur, ut sigillatim videre est apud Caietanum & Gregorium de Valentia loco citato.

Assertio III. Eiusmodi nomina de Deo & creaturis predicantur analogice. Ita cum S. Thomæ ibidem communis. Probat^r tum ex dictis. Quando enim idem nomen predicatur de pluribus, aut predicatur pure aequiuoce, aut vniuoce, aut analogice: sed nomina hæc non predicantur de Deo & creaturis pure aequiuoce; nec vniuoce, ut dictum. Ergo. Tum quia illa predicantur analogice, quorum ratio per nomen significata, nec est omnino eadem ut in vniuocis, nec omnino diuersa, ut in pure aequiuocis; sed aliquo modo eadem: id autem fit in proposito, vbi est quidam ordo ac proportio causa & causati; item excedentis & excessi; inter Deum & creaturas, secundum rationem per nomen significatam; qualis v. g. est in sano respectu medicina & animalis.

Assertio IV. Analogia hæc est cuiusdam proportionis, atque eorum analogorum propria, quibus, etsi conceptus obiectiuos, ad quos significantes fuerunt imposita, a parte rei plane diuersos, & plus quam genere differentes habeant, ut dictum, per abstractionem tamen intellectus respondet vnus conceptus formalis: de quibus proinde etiam scientia & vna definitio esse potest, quæque simpliciter, & proprie dicuntur de omnibus analogatis. Primam partem expresse tradit S. Thomas hic art. 5. vbi hæc analogia vocat secundam proportio-

nem. Ratio est; quia non sunt analogia per solam attributionem ad aliquid tertium, in quo solo formaliter reperitur ratio per nomen significata. ut accidit in sano respectu medicinae & vrinæ: sed tam Deus, quam creatura formaliter habent rationem per nomen significatam; tamen cum quadam subordinatione creaturae ad Deum, veluti causam & principium: ob quam solam causam. S. Thomas comparat hæc Analogia cum sano respectu medicinae & animalis, cum tamen hæc in eo differant, quod sanitas formaliter est in solo animali, in medicina vero solum causaliter.

6 Posteriorē partem recte tradunt Molina hic art. 5. Gregorius de Valentia cit. punc. 3. & fere Suarez hic libro primo capite nono, numero vndecimo, & Disputatione Metaphysica vigesima octava, idemque probant argumenta Scoti loco citato. Primo; quia potest intellectus esse certus de aliquibus, quod sit Ens, vel sapiens verbi gratia, & tamen ulterius inquirere, num sit Deus vel creatura: Ergo signum hoc est eiusmodi nomina significare vnum conceptum commune Deo & creaturae. Secundo quia possumus à perfectionibus creaturarum abstrahere vnum aliquem conceptum eiusmodi, qui nullam includat imperfectionem; vt sapientia V. G. & proinde illum verè attribuerē Deo, etiam absque conceptione particularis modi, quo conceptus ille Deo conuenit. Denique similis est ratio Entis, prout substantiæ & accidenti conuenit, vt ex veriori in Metaphysica traditur.

Assertio IV. Nomina, quæ metaphoricè Deo tribuntur, prius ac principalius conueniunt creaturis, quam Deo: quæ vero de vtriusque proprie dicuntur, si res significata spectetur, prius & principalius dicuntur de Deo, quam de creaturis; si vero nominum impositionem spectemus, prius de creaturis, quam de Deo dicuntur. Ita S. Thomas hic quaestio. decima tertia articulo sexto ex communi. Et ratio primæ partis est; quia nomina, quæ solum metaphoricè Deo conueniunt, de creaturis quidem proprie, de Deo autem non nisi improprie dicuntur; quocirca etiam per similitudinem & ordinem ad creaturas explicari debent. Ratio secundæ partis est; quia ratio per nomen eiusmodi significata, principalius & longè excellentius est in Deo, quam in creaturis. Ratio tertiæ partis; tum quia creatura prius à nobis cognoscuntur, quam Deus; illis ergo prius à nobis hæc nomina sunt imposita, quam Deo. Tum quia nomina huiusmodi habent modum significandi in concreto, vel in abstracto; qui proprie creaturis conuenit, non Deo, vt dictum dub. 1.

DVBIVM VI

An Deus possit aliquo nomine significari quidditatiuè.

S. Thomas q. 13. a. 1.

1 Sensus dubitationis est, an Deus aliquo nomine vocali, seu ex impositione significante, signi-

ficari possit quidditatiuè, & sicut est, seu quod idem, an possit aliquod nomen ingenerare conceptum Dei quidditatiuè, non connotando rem aliam, nec representando Deum instar alterius, sed faciendo vt intelligatur clarè & directè in seipso, sicut est, ac quasi per propriam, non alienam sui speciem, iuxta ea, quæ de quidditatiua cognitione dicta sunt quæst. præced. art. 1. de qua resunt quinque Doctorum sententiæ.

Prima est eorum, qui nominis significationem solummodo metiendam rati ex eius cognitione, qui nomen imponit, vel vsurpat, dicunt à Deo quidem & Beatis nomine aliquo significari posse quidditatiuè Deum, non autem à Viatoribus. Ita Capreolus in 1. d. 22. art. 1. quaest. 1. Bassolis quaest. 1. art. 2. Ferrariensis 1. cont. gentes cap. 31. Caietanus hic quaest. 13. artic. 1. cum quibus ex parte consentiunt plures, qui absolute docent, nomen significationem penlandam esse ex cognitione, quam habet, qui nomen imponit; in quam sententiam Vasquez hic d. 57. cap. 1. refert plerisque veteres Scholasticos, speciatim Antihodorensem, Alenssem, Albertum, Bonauenturam, Richardum, Marsilium, Henricum, Durandum, Argentinam, & ipsum S. Thomam hic art. 1. & lib. 1. cont. gent. cap. 3. sed qui æque iuxta sensum quartæ sententiæ intelligi potest.

Secunda sententia est aliorum, qui ex sola audientium cognitione, quam audito nomine, de re significata concipiunt, nominis significationem penlandam rati, asserunt, non solum à Deo & Beatis, sed etiam à Viatoribus, posse Deum quidditatiuè, & vt est, nominando significari, non quidem ipsis Viatoribus, sed Beatis. Ita Vasquez cit. Disp. 57. cap. 2. num. 9. qui pro eadem sententia citat etiam Scotum in 1. dist. 22. quaest. vn. & qui eundem sequuntur Ockam eadem d. q. vn. & Gabrielem q. vn. a. 3. Sed hi plus etiam sentiunt, vt mox dicemus.

Est igitur tertia sententia eorum, qui nominis significationem, seu vim significatiuam metiendam putant, nec ex loquentis, nec audientis cognitione, quam de re significata habent; sed ex voluntate & intentione directè imponentium nomen, ad ipsam in se substantiã rei significandam; esto nec ipsi loquentes nec audientes alij intelligant quidditatem rei; quare absolute docent, nomen Tetragramaton, item Deus, & similia plura, distinctè clarè & quidditatiuè, quantum scilicet in se est, significare Deum, siue essentiam Dei, à quocunque, & ad quemcunque vsurpentur: & addunt, ab ipso etiam homine viatore imponi eiusmodi nomina posse, ad Deum quidditatiuè significandum, tamen cum quidditatiuè non cognoscat: sicut inquirunt, nomen lapidis inter homines significat quidditatiuè essentiam lapidis, est eam in se quidditatiuè conceptu non cognoscimus; quod ingenis de me profiteor, inquit Molina, hic a. 1. et si Gregorius de Valentia hic q. 13. p. 1. Suarez 1. 2. c. 21. & ipsemet S. Thomas hic 1. q. 13. a. 8. ad 2. quod ad hoc exemplum attinet, contrarium profiteatur. Atq; ita hanc sententiam tradunt Scotus, Ockam Gabriel loc. cit. quos ferè etiam sequitur Molina loc. cit.

Quarta sententia est, significationem nominis expèdèdã esse, ex modo cognoscèdi vtriusq; tã audientis, quã imponētis seu vsurpantis nomen; ac proinde quidditatiuè

ditatiuè